

Lại bàn về CHỐNG THAM NHŨNG

LÊ XUÂN LỰU *

TRONG công cuộc đổi mới sự nghiệp xây dựng đất nước, Đảng ta đã lãnh đạo nhân dân nỗ lực phấn đấu trong 20 năm qua và đã giành được những thành tựu to lớn. Các mặt kinh tế, văn hóa, xã hội phát triển; đất nước thoát khỏi khủng hoảng kinh tế - xã hội; công nghiệp hóa, hiện đại hóa được đẩy mạnh; đời sống vật chất, tinh thần của nhân dân được nâng lên; quan hệ đối ngoại được mở rộng, vị thế của nước ta trên trường quốc tế ngày càng được nâng cao; an ninh, quốc phòng được giữ vững; chính trị của đất nước ổn định. Nhưng bên cạnh đó, nhiều tiêu cực nảy sinh trên các lĩnh vực của đời sống xã hội. Đặc biệt là nạn tham nhũng vẫn tiếp tục phát triển và đang gây những tổn thất to lớn cho đất nước.

Mấy năm qua, Đảng ta đã có nhiều chỉ thị, nghị quyết chống tham nhũng và cũng đã quan tâm chỉ đạo thực hiện nhưng hiệu quả còn rất hạn chế. Mới đây, Quốc hội đã thảo luận và chuẩn bị thông qua Luật phòng, chống tham nhũng. Tiếp tục nghiên cứu, bàn luận rõ vấn đề này đang là một đòi hỏi khách quan vì tham nhũng đang là trở lực lớn nhất của công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta.

Theo tôi, muốn chống tham nhũng có hiệu quả trước hết phải làm rõ mấy vấn đề chủ yếu sau đây: *nguồn gốc của tham nhũng; thực trạng của tham nhũng; thực trạng chống tham nhũng.* Bởi vì, làm rõ 3 vấn đề này mới có cơ sở khoa học cho việc xác định phương hướng, nội dung và phương pháp để chống tham nhũng.

Cuộc đấu tranh này đòi hỏi cao ở lòng dũng cảm, để quyết chống, quyết thắng; dám nhìn thẳng vào sự thật, dù đó là sự thật đau lòng và phải biết chống, biết thắng. Chúng ta hãy lần lượt tìm hiểu 3 vấn đề nêu trên.

Nguồn gốc của tham nhũng

Trong công cuộc xây dựng đất nước, chúng ta đang thực hiện một nền kinh tế nhiều thành phần. Điều đó hoàn toàn cần thiết, vì để xây dựng chủ nghĩa xã hội, cần có một lực lượng sản xuất phát triển. C. Mác đã chỉ rõ: quan hệ sản xuất phải phù hợp với tính chất và trình độ phát triển của lực lượng sản xuất. Chúng ta không thể thiết lập quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa lên trên một lực lượng sản xuất thấp kém. Vì vậy, thực hiện một nền kinh tế nhiều thành phần nhằm huy động mọi tiềm năng, mọi trình độ kỹ thuật, công nghệ, mọi kinh nghiệm quản lý để phát triển lực lượng sản xuất trong thời kỳ quá độ là một việc làm đúng đắn.

* Trung tướng, Giáo sư

Thực tiễn phát triển đất nước trong gần 20 năm đổi mới vừa qua đã chứng minh điều đó. Nhưng, nền kinh tế nhiều thành phần không phải chỉ có mặt tích cực mà còn có cả mặt tiêu cực. Mặt trái của nền kinh tế nhiều thành phần thúc đẩy chủ nghĩa cá nhân phát triển. Chủ nghĩa cá nhân, như Hồ Chí Minh chỉ rõ là "bệnh mẹ" đẻ ra muôn vàn bệnh tật khác. Nó thôi thúc con người đặt lợi ích cá nhân lên trên hết, phá hoại đạo đức cách mạng, phá hoại tâm lòng vì nước, vì dân của cán bộ, đảng viên, dẫn dắt con người đến những hành vi tội lỗi và phá hoại lòng tin của quần chúng nhân dân đối với Đảng. Vì vậy, muốn xây dựng đạo đức cách mạng, trước hết, phải chống chủ nghĩa cá nhân.

Nền kinh tế nhiều thành phần, tất yếu gắn với cơ chế thị trường. Cơ chế thị trường là cơ chế vận hành của nền kinh tế hàng hóa theo quy luật của sản xuất hàng hóa, lưu thông tiền tệ. Thị trường kích thích sản xuất, hướng dẫn hoạt động kinh doanh, lựa chọn mặt hàng, công nghệ và quy mô sản xuất, kinh doanh nhằm đạt hiệu quả cao nhất trong môi trường cạnh tranh.

Trong thời kỳ quá độ, sản xuất hàng hóa và cơ chế thị trường gắn bó với nhau và là cái cần thiết, cái tất yếu khách quan để giải quyết muôn vàn mối quan hệ kinh tế - xã hội mà cơ chế tập trung quan liêu, bao cấp đã không thể giải quyết được. Đảng và Nhà nước ta đang xây dựng một hệ thống thị trường ngày càng đồng bộ để phát triển nền kinh tế của đất nước. Nhưng, bên cạnh những mặt tích cực, kinh tế thị trường cũng mang trong mình những mặt tiêu cực. Mặt trái của cơ chế thị trường đã "thương mại hóa" mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, thúc đẩy con người lấy đồng tiền làm lẽ sống, làm

mục tiêu của mọi hoạt động và chạy theo đồng tiền bằng mọi giá.

Rõ ràng, các tệ nạn tiêu cực trong xã hội và tham nhũng có nguồn gốc từ chủ nghĩa cá nhân được sản sinh ra từ mặt trái của nền kinh tế nhiều thành phần và việc "thương mại hóa" được sản sinh từ mặt trái của cơ chế thị trường. Đó là một sự thật khách quan. Nhưng tiếc thay, vấn đề đã không được đặt ra nghiên cứu một cách nghiêm túc và khoa học để làm cơ sở cho việc xác định phương hướng nội dung và hệ phương pháp của công tác tư tưởng trong thời kỳ quá độ.

Thực trạng của tham nhũng

Để đánh giá đúng thực trạng của tham nhũng, trước hết phải xác định đúng ai là kẻ tham nhũng, các dạng tham nhũng đang diễn ra và những tệ nạn mà tham nhũng đã kéo theo. Tham nhũng là hành vi của những kẻ có chức, có quyền trong bộ máy của Đảng, Nhà nước và các đoàn thể. Còn người dân thì không thể tham nhũng mà chỉ có thể làm ăn dối trá, lừa đảo, làm hàng giả, trốn thuế, lậu thuế, đầu cơ tích trữ, gian lận thương mại, ăn cắp, đút lót, làm trái pháp luật, v.v. Chỉ có những người có chức, có quyền được sử dụng tài sản quốc gia như tiền bạc, đất đai, nhà cửa... thì mới có điều kiện để tham nhũng. Chỉ có những kẻ có chức, có quyền do được ký giấy phép đầu tư, lập chứng từ, đấu thầu, khai thác lĩnh vực này, lĩnh vực khác mới có thể ăn đút lót hoặc nhận quà cáp, biếu xén, nhất là "phong bì" trong các ngày lễ, ngày tết, ngày hội, các cuộc họp, các buổi làm việc với cấp dưới; và, cũng chỉ những kẻ đó mới được giao triển khai các công trình để rồi có điều kiện "rút ruột" công trình.

Ngày nay, phần lớn quà cáp, biếu xén không còn là phương tiện giao tiếp tình cảm

giữa người với người mà đã trở thành phương tiện để "tranh thủ", mua chuộc. Họ rất "rộng rãi" khi dùng quà cáp, biếu xén vì họ không mất gì cả; tất cả đã có "tiền chùa", tất cả đều từ ngân sách nhà nước. Điều này đang làm tổn hại đến tài sản quốc gia và gây bất công trong phân phối. Vì có chức, có quyền con người ta mới có điều kiện để tham nhũng. Để có thể tham nhũng, con người ta lại tìm cách "chạy chức, chạy quyền", "mua quan, bán tước"... Hiện tượng này, không phải là cá biệt mà đã có ở nhiều cấp, nhiều ngành. Trong bố trí, đề bạt cán bộ có tiêu chuẩn về trình độ học vấn. Điều đó đúng và cần thiết, nhưng chính điều này, đã làm nảy sinh ở những kẻ mất phẩm chất những hành vi tiêu cực khác như: học giả, thi giả, bằng cấp giả, chứng chỉ giả để được lên chức, lên quyền; và tất nhiên, trong xã hội sẽ nảy sinh ra một lớp người chuyên làm những chuyện giả để đáp ứng.

Chính tệ nạn tham nhũng đang phá hoại công tác quản lý, phá hoại luật pháp của Nhà nước. Nhiều kẻ có chức, có quyền giàu lên nhanh chóng từ những đồng tiền tham nhũng... Họ có nhiều nhà, đất, trang trại, cơ sở sản xuất kinh doanh... Không chỉ bản thân, nhiều kẻ còn tạo điều kiện cho con em mình làm giàu một cách không chính đáng. Rõ ràng, mặt trái của cơ chế thị trường đang phá hoại phẩm giá của một số kẻ có chức, có quyền chạy theo đồng tiền bằng mọi giá. Tham nhũng bao giờ cũng gắn với quan liêu, cửa quyền, hách dịch và lãng phí. Tệ nạn này đang phá hoại mối quan hệ "máu thịt" giữa Đảng với nhân dân và đang thực sự đe dọa sự tồn vong của chế độ.

Thực trạng của chống tham nhũng

Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: tham nhũng là "giặc nội xâm". Đảng ta đã đánh giá tham

nhũng là "quốc nạn" và cũng đã xác định là một trong 4 nguy cơ của đất nước. Thế nhưng, việc chống tệ nạn này chưa tương xứng, chưa thực sự là một cuộc chiến đấu chống "giặc nội xâm", chống "quốc nạn", chống một nguy cơ của đất nước. Điều đó theo tôi được thể hiện ở những điểm sau:

- Chưa có cấp ủy nào, chi bộ nào phát hiện đấu tranh và xử lý kỷ luật đối với những kẻ tham nhũng trong cơ quan, đơn vị mình.

- Chưa có cấp trên nào phát hiện cấp dưới của mình tham nhũng và đề nghị xử lý kỷ luật thích đáng. Rất ít cán bộ cấp dưới phát hiện cấp trên tham nhũng. Phần lớn vụ việc được phát hiện là từ quần chúng nhân dân

- Lời nói chưa đi đôi với việc làm. Bàn luận về tham nhũng thì nhiều, nhưng hành động thực sự chống tham nhũng có hiệu quả thì ít. Điều này vì nhiều lẽ: hoặc không dám phát hiện và đấu tranh chống tham nhũng vì bản thân mình cũng có dính vào tham nhũng; hoặc dù bản thân trong sạch nhưng lại thiếu bản lĩnh chính trị, sợ bị đơn độc trong đấu tranh sẽ không đạt kết quả nên không dám phát hiện và đấu tranh; hoặc khi sợ phát hiện, tố cáo mà không tiêu diệt được tham nhũng lại bị trừ dập, không ai bảo vệ, mất việc... Tóm lại, vật cản cũng là chủ nghĩa cá nhân.

- Dân chủ ở cơ sở được nói đến nhiều nhưng thực hành nó còn hạn chế. Phê bình và tự phê bình chưa khách quan, trung thực. Có những vụ việc tiêu cực chưa được đưa ra xử lý công khai, kịp thời.

- Có trường hợp còn nể nang cấp trên, khi xét xử các vụ tham nhũng thì tương đối công minh đối với cán bộ, nhân viên cấp dưới, nhưng một khi có dấu hiệu dính líu đến lãnh đạo cấp trên sẽ bị dừng lại hoặc làm ngơ, bỏ dờ không truy xét đến nơi đến chốn.

- Trong xét xử những kẻ tham nhũng có trường hợp nhận tiền để chạy tội cho kẻ phạm tội.v.v..

Muốn chống tham nhũng có hiệu quả phải làm tốt những việc sau đây:

1 - Tham nhũng là hành vi của cán bộ, đảng viên có chức, có quyền, mất phẩm chất. Vì thế, muốn chống tham nhũng, trước hết, công tác xây dựng Đảng phải lấy chống tham nhũng làm nhiệm vụ trọng tâm. Công tác này phải được kết hợp chặt chẽ với luật pháp của Nhà nước.

Thông qua Luật phòng, chống tham nhũng là cần thiết vì luật pháp quy định hành vi của công dân và là cơ sở để Nhà nước quản lý con người, quản lý xã hội. Nhưng, chỉ chăm lo đến luật pháp thì không đủ, vì dù luật pháp có đầy đủ mọi quy định cho hành vi của con người, nhưng con người thiếu sự giác ngộ chính trị, đạo đức thì pháp luật cũng khó được thi hành nghiêm minh.

Thực hiện tốt tư tưởng của Hồ Chí Minh "Đảng là trí tuệ, là đạo đức, văn minh". Theo Người, có đạo đức, có trí tuệ, có năng lực mới lãnh đạo được cách mạng. Do đó, trong xây dựng Đảng phải xây dựng cả đạo đức và năng lực. Trong mối quan hệ giữa 2 mặt đó thì lấy xây dựng đạo đức làm nền tảng.

Công tác xây dựng Đảng được tiến hành cả về tư tưởng, tổ chức và công tác tư tưởng có phương hướng đúng. Đó là, chống chủ nghĩa cá nhân; xây dựng đạo đức cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư, xây dựng gương tốt của người cộng sản cho quần chúng nhân dân noi theo. Một khi rơi vào chủ nghĩa cá nhân, đặt lợi ích cá nhân lên trên hết, lấy đồng tiền làm lẽ sống, chạy theo đồng tiền bằng mọi giá thì không còn đủ tính trung thực của con người, xa rời phẩm chất cách

mạng, từ bỏ tính nêu gương của người đảng viên. Khi đó, họ tìm mọi cách vơ vét của công, ăn hối lộ, phá hoại kỷ cương của Đảng, pháp luật của Nhà nước.

Ở đây có một vấn đề cần được nhận thức sâu sắc: Chống chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng không hề phủ nhận vai trò của cá nhân trong lao động, sáng tạo, cống hiến cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; không hề coi nhẹ sự phát triển nhu cầu, lợi ích chính đáng của cá nhân và cũng không phải là sự chà đạp lên cá nhân con người, mà chỉ là sự chống lại cái ác, cái xấu của chủ nghĩa cá nhân. Những cái xấu, cái ác đó đưa con người đến những hành vi tội lỗi, có hại cho bản thân con người và cho sự nghiệp của Đảng, của nhân dân.

Ngày nay, trong điều kiện của nền kinh tế nhiều thành phần và chế độ sở hữu tư nhân dưới nhiều hình thức còn tồn tại lâu dài thì chuẩn mực đạo đức là sự kết hợp hài hòa giữa lợi ích chính đáng của cá nhân với lợi ích của tập thể, của cộng đồng. Việc chống chủ nghĩa cá nhân nhất thiết đi đôi với xây dựng tinh thần tập thể, tính cộng đồng, vì nó là đặc trưng cơ bản của chủ nghĩa xã hội mà chúng ta xây dựng và là nền tảng của đạo đức xã hội chủ nghĩa. Phát huy cao độ vai trò của cá nhân, xây dựng tinh thần tập thể, tính cộng đồng là phương hướng cơ bản của công tác tư tưởng trong môi trường kinh tế - xã hội của thời kỳ quá độ.

Công tác tư tưởng có cả "xây" và "chống", trong đó lấy "xây" là chính. Nhưng, tuyệt nhiên không biến quá trình giáo dục thành một quá trình đơn thuần đạo đức mà còn kết hợp với công tác tổ chức để xử lý mọi việc làm sai trái. Công tác giáo dục đi đôi với công tác chỉnh đốn Đảng. Kiên quyết

loại trừ khỏi Đảng những phần tử thoái hóa biến chất, tham nhũng không còn cái tâm, cái đức của người cách mạng, mà ngày đêm luôn tìm mọi cách để vơ vét tài sản của Nhà nước, của nhân dân.

Đi đôi với việc loại bỏ các phần tử thoái hóa, biến chất, cần có sự lựa chọn, bố trí những người có đức, có tài, toàn tâm, toàn ý phục vụ Đảng, phục vụ nhân dân vào bộ máy của Đảng và Nhà nước. Đây là một vấn đề cực kỳ quan trọng, nhưng cũng cực kỳ khó khăn và phức tạp trong môi trường kinh tế - xã hội hiện nay. Nếu biết phát huy trí tuệ của tập thể và dựa vào quần chúng nhân dân thì dù có khó khăn phức tạp, cũng có thể tránh được những sai sót.

Triệt để khắc phục những thiếu sót trong việc thực hiện các nguyên tắc xây dựng Đảng. Trước hết, thực hiện tốt nguyên tắc tự phê bình và phê bình, làm cho cán bộ, đảng viên dám nhìn thẳng vào sự thật, nói đúng sự thật, tự giác tự phê bình, thẳng thắn, nghiêm túc phê bình, nói hết những gì mình biết về đồng chí, kể cả tham nhũng và những hành vi mất phẩm chất. Triệt để thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ. Dân chủ là cơ sở của tập trung. Dân chủ có rộng thì tập trung mới cao, sự phục tùng mới triệt để và kỷ luật mới nghiêm minh. Dân chủ và kỷ luật là cơ sở của đoàn kết thống nhất nội bộ.

Những nguyên tắc này gắn bó chặt chẽ với nhau, làm tiền đề cho nhau, thể hiện bản chất cách mạng của Đảng, là cội nguồn sức sống của Đảng. Thực hiện tốt những nguyên tắc này sẽ tạo ra động lực cho sự phát triển của Đảng, của từng cán bộ, đảng viên, tạo ra môi trường để loại trừ mọi hành vi tiêu cực của con người.

2 - Để chống tham nhũng, Nhà nước cần ban hành những văn bản pháp luật. Trong tình hình hiện nay những văn bản pháp luật cần hướng vào thực hiện tốt mấy vấn đề cơ bản sau đây:

Tôn vinh và bảo vệ những người phát hiện và đấu tranh chống tham nhũng. Nghiêm khắc trừng trị những kẻ trù dập người phát hiện và đấu tranh chống tham nhũng.

Triệt để thực hiện sự bình đẳng của mọi công dân trước pháp luật. Bất cứ ai tham nhũng, vi phạm pháp luật đều phải xử lý nghiêm minh. Tuyệt đối không làm ngơ, bỏ dờ mà truy tìm đến cùng mọi dấu hiệu tham nhũng kể cả với những kẻ quyền cao, chức trọng.

Nghiêm cấm các hiện tượng quà cáp, biếu xén vào các ngày lễ, ngày hội, chế độ phong bì của các cuộc họp, các buổi làm việc...

Thu hẹp tối đa ngân sách chi tiêu hành chính các cấp và công khai mọi chi tiêu hành chính trước cơ quan dân cử đồng cấp.

Nghiên cứu tăng lương cho cán bộ, công nhân viên, chức nhà nước, lực lượng vũ trang để đời sống được bảo đảm, hạn chế những hành vi sai trái do đời sống khó khăn thôi thúc.

Tham nhũng có cội nguồn từ mặt trái của nền kinh tế nhiều thành phần và cơ chế thị trường. Một khi còn tồn tại cơ sở kinh tế, xã hội khách quan đó trong thời kỳ quá độ thì khó mà nói đến xóa bỏ hết tệ nạn này. Nhưng khi nó đã là một thứ "giặc nội xâm", là "quốc nạn", là một nguy cơ của đất nước thì nhất thiết phải đoàn kết toàn Đảng, toàn dân, kiên quyết đấu tranh để loại trừ nó đến mức tối đa. Nếu chúng ta vì sự nghiệp của Đảng, của nhân dân, quyết chống và biết chống thì nhất định sẽ giành được thắng lợi. □